

Nielojalność oszusta

Czy to szansa dla ochrony sektorowej przed wyłudzeniami?

Niemal każdego dnia docierają do nas za pośrednictwem mediów informacje o atakach w cyberprzestrzeni. Są one niejednokrotnie powiązane z wyłudzeniami finansowymi. Ofiarami oszustów stają się osoby zupełnie nieświadome tego, że ich dane osobowe wykorzystano do popełnienia przestępstwa.

Fot. BIK SA

Marzena Jabłońska
BIURO USŁUG ANTYFRAUDOWYCH
W BIURZE INFORMACJI KREDYTOWEJ

BIK, opierając się na swoich kompetencjach w dziedzinie rozwiązań antyfraudowych, opracował demograficzny profil osoby biorącej udział w oszustwie. Pod uwagę zostali wzięci zarówno ci, którzy wykorzystują fikcyjne dane, jak i ci, którzy posługują się skradzioną tożsamością. Oszust, dokonując wyłudzenia, koncentruje się głównie na kredycie gotówkowym, co zapewne ma swoje uzasadnienie w możliwości szybkiego wykorzystania środków finansowych poprzez wypłatę z konta bankowego.

PROFIL UCZESTNIKÓW OSZUSTWA

W przypadku fraudów w sektorze finansowym osoby biorące udział w oszustwie pochodzą raczej z mniejszych miejscowości (pomiędzy 10 a 20 tys. mieszkańców). Średni ich wiek to 37 lat, a najczęściej to osoby pomiędzy 24. a 34. rokiem życia. Warto zwrócić uwagę, że obecnie przestępcy stosują coraz bardziej wyszukane metody wyłudzeń, aby utrudnić wykrycie przestępczego procederu. Stąd oprócz wzmożonej czujności każdego z nas i dbałości o swoje dane osobowe, warto patrzeć na problem globalnie – instytucjonalnie.

Ze statystyk Policji wynika, że przestępstw przeciwko mieniu; tzw. oszustw, czyli naruszeń prawa

polegających na doprowadzeniu innej osoby do niekorzystnego rozporządzenia mieniem własnym lub cudzym za pomocą wprowadzenia jej w błąd albo wyzyskania jej błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsięwziętego działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej – dokładniej czynów z art. 286 Kodeksu karnego – w 2020 r. potwierdzono aż 122 780, a przestępstw kredytowych, opartych na art. 297 Kodeksu karnego – czyli działaniu sprawcy mającemu na celu wyłudzenia instrumentów finansowych (w tym kredytu) polegającym na przedłożeniu podrobionego, przerobionego, poświadczającego nieprawdę albo nierzetelnego dokumentu albo nierzetelnego pisemnego oświadczenia dotyczącego okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania finansowania – w tym samym roku wykryto 2746. To jedynie sytuacje, gdzie zdarzenie zostało zareportowane do organów ścigania i na tej podstawie przeprowadzono postępowanie wyjaśniające w sprawie, i to tylko w zakresie czynów zabronionych w ramach dwóch wspomnianych artykułów Kodeksu karnego.

BIK również prowadzi analizy, które dostarczają informacji o skali wyłudzeń w sektorze finansowym. Dzięki działaniom Platformy Antyfraudowej BIK tylko w ciągu ostatnich 12 miesięcy zatrzy-

Fot. enjays25/stock.adobe.com

mano 24 tys. wniosków o finansowanie, oznaczonych jako próba wyłudzenia czy nadużycia, na kwotę 103,3 mln zł.

PLATFORMA ANTYFRAUDOWA BIK – SKUTECZNE SEKTOROWE NARZĘDZIE DO WALKI Z WYŁUDZENIAMI

Kluczem do walki z przeciwdziałaniem wyłudzeniom jest współpraca w sektorze finansowym oraz wspólny system do ostrzegania się wzajemnie o próbach wyłudzeń czy wyłudzeniach. Platforma Antyfraudowa BIK z sukcesem od 2017 r. jest wybierana jako narzędzie wspomagające ograniczanie strat pochodzących z wyłudzeń aplikacyjnych. System pozwala wykryć sytuacje, kiedy oszust najpierw uda się po kredyt konsumencki, a następnie po leasing czy faktoring. Stąd wniosek, że przestępca nie będzie „lojalny” wobec jednej atakowanej firmy. Jak można się domyślić, jego celem jest wyłudzenie możliwie jak największej środków finansowych. Co wiąże się również z przydatnością danych, jakimi posługuje się oszust – mają one swój „okres przydatności” do momentu wykrycia przestępstwa. Czas odgrywa tutaj kluczową rolę. Im szybciej uda się wykryć proceder, tym szybciej uda się zapobiec większym stratom. Platforma Antyfraudowa działa w czasie rzeczywistym i natychmiast informuje uczestników systemu o ostrzeżeniu. 414 mln zł – tyle udało się zaoszczędzić od początku działania systemu dzięki ostrzeżeniom wygenerowanym przez Platformę.

Wobec faktu nielojalności oszusta tak istotną rolę odgrywa współdziałanie instytucji finansowych w walce z przeciwdziałaniem wyłudzeniom. W ostatnim czasie oprócz banków, SKOK-ów, firm pożyczkowych i firm leasingowych do rozwiązania Platformy Antyfraudowej dołączyła prężnie rozwijająca się branża firm faktoringowych. To właśnie dzięki współpracy oraz budowaniu wspólnego, jednego frontu w tej walce mamy największe szanse na bycie o krok przed przestępcą. W ramach prowadzonych w BIK analiz obserwujemy, że przepływ danych użytych do popełnienia przestępstwa pomiędzy instytucjami z różnych obszarów sektora finansowego jest zjawiskiem dość często występującym.

Na tej podstawie można sądzić, że spojrzenie na przeciwdziałanie wyłudzeniom zmierza w stronę rozwiązań coraz częściej opartych na podejściu globalnym i wyszukiwaniem schematów na poziomie narodowym. W tym podejściu wspiera również nowoczesna technologia, która dostarcza narzędzi do tworzenia skutecznych rozwiązań niezbędnych do doskonalenia procesów.

NOWE PRODUKTY I ROZWIĄZANIA

BIK, biorąc pod uwagę potrzebę dostarczenia również usług opartych na modelach detekcji fraudów, na ten moment w ramach wykrywania przestępstw wśród klientów indywidualnych, udostępni w drugim kwartale 2022 r. **scoring antyfraudowy**, który jest dodatkową usługą przy Platformie Antyfraudowej. Danymi zasilającymi model są informacje pochodzące z Platformy oraz inne dostępne w BIK dane. W efekcie uzyskano bardziej holistyczne podejście do wykrywania tego typu przypadków. Modele zbudowano z wykorzystaniem metody machine learning. Przy czym należy pamiętać, że nadal niezwykle ważna jest wysoka jakość

danych przetwarzanych w PAF, co wpływa później na skuteczność modelu. Im lepszej jakości dane, tym większa siła modelu. Dalszy planowany rozwój Platformy Antyfraudowej pozwala na dużą dawkę optymizmu, zwłaszcza że Biuro Informacji Kredytowej dywersyfikuje dane pochodzące praktycznie z całego rynku finansowego.

Z drugiej strony, nieustannie trwa w BIK analiza możliwości połączenia danych, pochodzących z innych źródeł zewnętrznych, jakie mogą nieść wartość dodaną dla uczestników naszych rozwiązań antyfraudowych. I tak, pod koniec drugiego kwartału bieżącego roku BIK uruchamia możliwość **wykorzystania bazy KRS w zapytaniach Platformy Antyfraudowej**, gdzie wykrywane będą powiązania osobowe z rejestru publicznego wraz z innymi oznaczeniami występującymi w Platformie Antyfraudowej, co pozwoli dodatkowo zwiększyć jej efektywność.

Jeśli zaś mowa o nowoczesnych technologiach, wykorzystywanych w przypadkach, kiedy trudno jest wykryć tradycyjnymi metodami oszustów dokonujących ataków, takich jak: phishing, man in the browser, dostęp przez różne warianty zdalnego zarządzania komputerem czy klonowanie kart SIM, z pomocą przychodzi **biometria behawioralna**, umożliwiająca weryfikację tożsamości poprzez analizę interakcji użytkownika z urządzeniem. Profil behawioralny jest unikalny i niezwykle trudny do podrobienia. Zastosowanie współdzielenia danych behawioralnych to kolejny etap rozwoju w usługach antyfraudowych. BIK proponuje rozwiązanie polegające na stałej analizie i zbudowaniu indywidualnego profilu użytkownika, składającego się z szeregu cech behawioralnych, obejmujących sposób wpisywania informacji np. przy wykorzystaniu klawiatury. Istotnym elementem jest to, że dla otrzymania wyniku działania biometrii niezbędna jest wiedza „jak użytkownik pisze”, a nie „co pisze” – czyli zbieranie danych bezkontekstowych, które po przetworzeniu przekazywane są w postaci wartości punktowej określającej zgodność obecnego zachowania użytkownika z poprzednio zarejestrowanymi.

Rozwiązania sektorowe wymagają aktywnej współpracy i zaangażowania, by jeszcze lepiej chronić wszystkich uczestników rozwiązania antyfraudowego przed skutkami wyłudzeń. Nielojalność oszustów wobec jednej instytucji możemy wspólnie wykorzystać do budowania rozwiązań sektorowych. •